

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2023 ОНЫ ХАВРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАН

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

НЭГДСЭН ХУРАЛДААН

ХУРАЛДААН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ХЭЛТЭС

Та хуралдааны тэмдэглэлийн цахим хувьтай дараах
QR кодыг уншуулан танилцах боломжтой.

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

НЭГДСЭН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛИЙН АГУУЛГА
2023 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдөр, Лхагва гараг

<i>Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга</i>	1
<i>Хуралдааны товч тэмдэглэл:</i>	1-18
<i>Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:</i>	19-70
1.Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүд /Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Бат-Эрдэнэ нарын 4 гишүүн 2022.05.27-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	19-28
2.Аялал жуулчлалын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2022.11.28-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	28-42
3.Элчин сайд нарыг томилох, эгүүлэн татах асуудлаар зөвшилцөх тухай /Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөс 2023.04.27-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, зөвшилцөх/	42-59
4.Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	59-61
5.“Хууль хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл /Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан/	61-62
6.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2022.12.14-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	62-70

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

**Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны хаврын ээлжит чуулганы
05 дугаар сарын 03-ны өдөр /Лхагва гараг/-ийн
нэгдсэн хуралдааны товч тэмдэглэл**

Нэг.Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүд /Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Бат-Эрдэнэ нарын 4 гишүүн 2022.05.27-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Төрийн албаны зөвлөлийн дарга Б.Баатарзориг, мөн зөвлөлийн гишүүн Б.Идэрчулуун, Ц.Амартөгс, Маргаан хянан шалгах газрын дарга Ч.Бат-Эрдэнэ, мөн газрын ахлах шинжээч С.Сарангэрэл, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын Засгийн газрын хүний нөөцийн газрын Хүний нөөцийн удирдлагын хэлтсийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Т.Сувдмаа, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр хэрэгжүүлэх Ажлын албаны дарга Д.Дуламсүрэн, Удирдлагын академийн Эрх зүйн тэнхимийн эрхлэгч, доктор, дэд профессор А.Алтанзул, Монгол Улсын Их сургуулийн зөвлөх профессор Р.Дарьхүү, мөн сургуулийн багш, дэд профессор Д.Оюунгэрэл нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын дарга Г.Агар-Эрдэнэ, Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн дарга Д.Энхбат, мөн хэлтсийн Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Х.Энэбиш, референт Ц.Энх-Амгалан, Байгаль орчин, хүнс, хөдөө аж ахуйн байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Ш.Ариунжаргал нар байлцав.

Төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хорооноос гаргасан танилцуулгыг Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Баярсайхан танилцуулав.

Танилцуулгатай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Адьяа, С.Ганбаатар, Б.Бат-Эрдэнэ нарын тавьсан асуултад Төрийн албаны зөвлөлийн Маргаан хянан шалгах газрын дарга Ч.Бат-Эрдэнэ, Удирдлагын академийн Эрх зүйн тэнхимийн эрхлэгч, доктор, дэд профессор А.Алтанзул нар хариулж, тайлбар хийв.

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төслийн талаар Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураалт явуулав.

Г.Занданшатар: 1.Төслийн 9 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 9.2 дахь хэсэг нэмэх:

“9.2.Улсын Их Хурал төрийн албан хаагчийн ёс зүйн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үндэсний хөтөлбөрийг баталж, мөрдүүлнэ.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	28
Татгалзсан:	23
Бүгд:	51

54.9 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

2.Төслийн 11 дүгээр зүйлийн 11.6.1 дэх заалтын “бодлого” гэсний дараа “, үндэсний хөтөлбөр” гэж нэмэх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	29
Татгалзсан:	21
Бүгд:	50

58.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

3.Төслийн 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсгийн “Засгийн газар нь” гэснийг “Засгийн газрын дэргэдэх Ёс зүйн дэд хороо нь” гэж, “Ёс зүйн дэд хорооны” гэснийг “энэ хуулийн 13.3-т заасан” гэж өөрчлөх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	29
Татгалзсан:	21
Бүгд:	50

58.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

4.Төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.1.4 дэх заалтын “төрийн албанаас” гэсний өмнө “Төрийн албаны тухай хуульд заасны дагуу” гэж нэмэх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	30
Татгалзсан:	20
Бүгд:	50

60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

5.Төслийн 20 дугаар зүйлийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	30
Татгалзсан:	20
Бүгд:	50

60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Найруулгын санал:

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

Г.Занданшатар: Төслийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.4 дэх заалтын “ажил хэргийн санаа бодлыг үл хүндэтгэх” гэснийг “ажил хэрэгч саналыг үл хайхрах” гэж, 8.1.5 дахь заалтын “хясан боогдуулахгүй” гэснийг “хязгаарлахгүй” гэж, 8.2.3 дахь заалтын “мэдээллийг бусдад дамжуулах” гэснийг “мэдээллээр бусдыг” гэж, төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.5 дахь заалтын “Дэд хорооны” гэснийг “энэ хуулийн 15.1.5-д заасан” гэж, 15 дугаар зүйлийн 15.1.1 дэх заалтын “тухайн албан хаагчийг дуудан ирүүлж,” гэснийг “тухайн албан хаагчаас биечлэн” гэж тус тус өөрчлөх, төслийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “10.1.” гэсний дараа “, 10.2” гэж нэмэх, төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсгийн “Энэ хуулийн 8.1, 8.2-т заасан” гэснийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 29

Татгалзсан: 21

Бүгд: 50

58.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслийн талаар Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураалт явуулав.

Нэг.Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар

Г.Занданшатар: Төслийн 2 дугаар зүйлийн “37 дугаар зүйлийн 37.1.7,” гэснийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 29

Татгалзсан: 22

Бүгд: 51

56.9 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураалт явуулж дууслаа.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүдийг эцэслэн батлуулах бэлтгэл хангуулахаар Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороонд шилжүүлэв.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын дарга Г.Занданшатар үг хэлэв.

Уг асуудлыг 15 цаг 49 минутад хэлэлцээж дуусав.

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ

2023 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдөр,
Лхагва гараг
Төрийн ордон “Их Хуралдай” танхим
15 цаг 18 минут.

**НЭГДСЭН ХУРАЛДААНЫ
ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ**

Ингээд Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг явуулна.

Төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хорооны танилцуулгыг Улсын Их Хурлын гишүүн Балжиснямын Баярсайхан танилцуулна.

Б.Баярсайхан: Улсын Их Хурлын дарга, эрхэм гишүүд ээ, Улсын Их Хурлын гишүүн Бат-Эрдэнэ, Баярсайхан нарын 4 гишүүнээс 2022 оны 05 дугаар сарын 27-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүдийн анхны хэлэлцүүлгийг Улсын Их Хурлын 2023 оны 04 дүгээр сарын 13-ны өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хийж, эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороонд шилжүүлсэн.

Ёс зүй сахилга хариуцлагын байнгын хороо 2023 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдрийн хуралдаанаараа Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу хууль, тогтоолын төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг явуулах үед Улсын Их Хурлын гишүүн Баделхан ажлын хэсгээс гаргасан зарчмын

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

зөрөөтэй саналын томъёололтой холбогдуулан асуулт асууж, хариулт авлаа.

Эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн танилцуулгатай холбогдуулан Улсын Их Хурлын дарга Занданшатар төрийн албан хаагчийн сахих ёс зүйн хэм хэмжээг тогтоох зайлигүй шаардлага тулгарч байгаа өнөөгийн цаг үед хууль батлагдсанаар бүх шатанд хүнд суртал, зөрчил, шударга бус явдлыг таслан зогсоох, нийт төрийн албан хаагчдыг ёс зүйн зөрчил гаргахаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэхэд онцгой анхаарч, төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийг хэрэгжүүлж ажиллах талаар санал хэллээ.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг Байнгын хорооны хуралдаанаар явуулахад Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2.3-д заасныг баримтлан зарчмын зөрөөтэй 6 санал, найруулгын 1 саналын томъёоллоор санал хураалт явуулж, хуралдаанд оролцсон гишүүдийн 3-ны 2-оос доошгүй нь дэмжлээ.

Нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр олонхын дэмжлэг авсан саналуудыг төсөлд нэмж тусган төслийн агуулга, бодлого, зарчмыг алдагдуулахгүйгээр үг хэллэг, дэс дараалал, бүтцийн шинжтэй засварыг хийж, эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн төсөл, Байнгын хорооны танилцуулга болон зарчмын зөрөөтэй саналын томъёоллыг та бүхэнд хүргүүлсэн болно.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ, Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хорооны танилцуулга, зарчмын зөрөөтэй саналыг

хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг та бүхнээс хүсье. Анхаарал хандуулсанд баярлалаа.

Г.Занданшатар: Байнгын хорооны та санал, дүгнэлттэй холбогдуулж асуулт асуух Улсын Их Хурлын гишүүн байна уу? Адъяаа гишүүнээр, Сайнхүүгийн Ганбаатар гишүүнээр тасаллаа.

Ажлын хэсгийн гишүүдийг танилцуулъя.

Төрийн албаны зөвлөлийн дарга Балдангийн Баатарзориг, Төрийн албаны зөвлөлийн гишүүн Бадамцоогийн Идэрчулуун, Төрийн албаны зөвлөлийн гишүүн Цэнддаваагийн Амартөгс, Төрийн албаны зөвлөлийн Маргаан хянан шалгах газрын дарга Чандагийн Эрдэнэбат, ЗГХЭГ-ын Хүний нөөцийн удирдлагын хэлтсийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Туулын Сувдмаа, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлын албаны дарга Доржсүрэнгийн Дуламсүрэн, Төрийн албаны зөвлөлийн Маргаан хянан шалгах газрын ахлах шинжээч Сүндэвийн Сарангэрэл, Удирдлагын академийн эрх зүйн тэнхимийн эрхлэгч, доктор, дэд профессор Алтангэрэлийн Алтанзул, МУИС-ийн зөвлөх профессор Ренчингийн Дарьхүү, МУИС-ийн багш, дэд профессор Дашдоржийн Оюунгэрэл.

Ширнэнбаньдын Адъяаа гишүүн асуулт асууна.

Ш.Адъяаа: Өнөөдөр Монгол Улсын Их Хурал төрийн албаны ёс зүйн тухай хуулийг хэлэлцэж батлах гэж байна. Төрийн албаны ёс зүйн асуудал төрд ажиллаж байгаа төрийн албан хаагчдын сахилга, хариуцлагын асуудал, өнөөдөр энэ хуулиар зохицуулагдах ийм шаардлага үүссэн. Сүүлийн жилүүдэд төрийн албаны ёс зүй, сахилга хариуцлагын улмаас төрд итгэх итгэл, хуульд итгэх итгэл алдарсан ийм цаг үе, ийм хугацаатай бид олон жил бас сайн, муу талыг нь харж ажиллаж ирсэн. Энэ

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

сахилга хариуцлагын асуудал, ёс зүйн асуудлыг бид энэ хуулийн хэмжээнд төрийн бодлогын хэмжээнд засаж залруулах, хуулиар дамжуулж энэ бодлогыг явуулах асуудал өнөөдөр нийгмийн захиалга болсон. Энэ хуулийн төслийг дэмжиж байгаа. Ер нь энд олон хүний бас их хүч хөдөлмөр, олон зүйл энд яригдлаа. Сахилга, хариуцлагын асуудлыг ингээж хуульчлахын зэрэгцээ төрийн албанд ажиллаж байгаа хүмүүсийн нийгмийн бодлогын асуудал, тэр хүмүүсийн ажиллах нөхцөл, орон байр, хөдөлмөрлөх нөхцөлийн асуудлыг бас Монголын төр цаашид хууль тогтоомжийн хүрээнд бас авч үзэх нь шударга ёсонд нийцэх байх гэж бодож байгаа.

Энэ хуулийн төсөл батлагдаж, хэрэгжсэнээрээ Монголын төрд ажиллах, төрийн албанд ажиллах хүмүүсийн ёс зүй, сахилга хариуцлагын хэм хэмжээнд шинэ өөрчлөлт авч ирэх байх аа гэж бодож байгаа. Энэ хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд орон нутагт ажилладаг, нэн ялангуяа орон нутгийн төр захиргааны байгууллагын төрийн албан хаагчдын ёс зүй, сахилга хариуцлагын асуудал дээр тухайн орон нутгийн байгууллагыг удирдаж байгаа яам, тамгыг удирдаж байгаа хүмүүс энд шинэ эргэлт хийх ёстой, эргэлт хийх ёстой. Өнөөдөр бид ийм байдлаар сахилга, хариуцлага ёс зүйг хэрэгжүүлэхгүйгээр, хуулийг хэрэгжүүлэхгүйгээр ингээд явсаар байгаад Монголын нийгэм ямар байдалд орсон бэ гэдэг дээр бид дүгнэлт хийх ёстой. Энэ асуудал өнөөдөр төрийн алба ч биш ер нь Монголын иргэн бүр, нэн ялангуяа залуу үеийн зүрх сэтгэл, тэдний бодлыг өөрчлөхөд төрийн алба, Монголын төр эндээс эхлэх ёстой гэсэн ийм л байр суурьтай байгаа.

Тийм учраас энд энэ хуулийг хэрэгжүүлэхэд манай төрийн байгууллагууд, түүнчлэн төрийн албан хаагчид манлайлал үзүүлж ажиллах байх гэж ингээж бодож байна. Энэ хуулийн

төслийг ингээж дэмжиж байгаа. Надад асуулт байхгүй.

Г.Занданшатар: Баярлалаа Сайнхүүгийн Ганбаатар гишүүн.

С.Ганбаатар: Би Хууль зүйн байнгын хороонд байдаггүй болохоор бас тодруулж асууж байгаа юм шүү. Энэ төрийн албан хаагчид, ялангуяа төрийн захиргаа, үйлчилгээний албан хаагчдын цалин амьжиргаанд нь хаана ч хүрэхгүй байгаа. Тэгээд бид хариуцлага ярилгүй л яах вэ. Гэхдээ төрөөс яг шалтгаалж байгаа зүйлүүдээ юу хийж байгаа вэ гэдэг дээр бид бас бодох цаг болсон.

Тэгээд миний тодруулж асуухыг хүсэж байгаа зүйл нь юу вэ гэвэл тодруулж та нарын анхааралд оруулахыг хүсэж байгаа зүйл бол сая энэ Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын илтгэл харин сайн болсон юм шүү. Түүний хуудас 575 дээр нэг үг байгаа. 2021 онд төрийн албаны тухай хуульд 2021 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахдаа 39 дүгээр зүйлийн жинхэнэ гэдэг үгийг хасчихсан. Уг нь төрийн жинхэнэ албан хаагчид гээд та нар бүр яг томъёоллоор нь унивал цаг идэх байх. Шууд ойлгож байгаа байх. Төрийн жинхэнэ албан хаагчдын эрх ашгийг боомилсон байгаа. Тэр нь бол улс төрийн албан хаагчид, тэр захиргааныхан байдаг байх, тагнуул, цагдаагийнхан байдаг байх. Гэтэл өнөөдөр энэ жинхэнэ гэдэг үгийг хассанаараа бүх төрийн албан хаагч нарт эрх ашгаа хамгаалж, өөрсдийнхөө үзэл бодлоо илэрхийлэх, санаа бодлоо ярих, цалин хөлснийхөө талаар хэлэлцээрт орох эрхийг нь 100 хувь хасчихсан байгаа. Энэ өөрчлөлтөөс болж төрийн үйлчилгээнийхэн бүгдээрээ, төрийн захиргааныхан, төрийн албан хаагчид бүгдээрээ жагсаал цуглаанд оролцох, цаашилбал эвлэлдэн нэгдэх эрх чөлөөгөө, хамтын хэлэлцээрт орох эрхийг нь шууд хасчхаж байгаа юм. Энэ талаар Улсын Их Хурлаас тодорхой шийдвэр гаргах ёстой шүү гэж Хүний эрхийн Үндэсний Комисст заасан байна.

Комиссын илтгэлд. Энэ талаар та нар санал оруулсан уу. Төрийн албаны тухай хуулийн 58.1.1-ийг ярьж байгаа шүү би, та нар яг харах юм бол, энэ зөрчиж байна аа гэж би ойлгож байна. Ингээд үүгээр энэ талаар та нар онцгой анхаарах ёстой.

2 дугаар зүйл, энэ хууль дээр холбогдуулаад асуухад энэ халах гэдэг хариуцлага ногдуулалт ер нь манай эрх зүйн орчинд байдаг юм уу? Халах гэдэг үг орчихсон байгаа байхгүй юу. Хөдөлмөрийн харилцааны л үг байх ёстой шүү дээ. Халах гэдэг хариуцлага ногдуулалт бараг шийтгэлийн хойшид үр дагаврын талаар ямар нэгэн хязгаарлалт үүсдэггүй ээ. Энэ үр дагаврын эрх зүйн үндсийг нь нэг тайлбарлаж өгөөч. Төрийн албан хаагчдын ёс зүйгээ зөрчсөнөөс сайн дураараа албан тушаалаасаа чөлөөлөгдөнө өө гэж заасан байгаа. Хариуцлага хүлээлгэхийг, бүр хариуцлага хүлээлгэхийг өөрөө хүсээд байхад нь бид нар 16.3-д зааснаар 15.1.5-д бас заасан байгаа. Төрийн албанаас халах хариуцлагыг шийтгэлийг ноогдуулж болохоор байна аа гэж. Энэ дээр эрх зүйн үндсийг нь тайлбарлаж өгөөч.

2 дугаарт, төрийн албанаас чөлөөлөх болон халах хариуцлагын үр дагавар ямар байх вэ, үр дагаврын эрх зүйн үндэслэлийг нь тайлбарлаж өгнө үү гэдэг энэ миний асуулт шүү. Төслөөр бол 4.1-д энэ хуулийн үйлчлэлд улс төрийн, төрийн захиргааны, төрийн тусгай, төрийн үйлчилгээний төрийн албан хаагч бүгд хамаарахаар болчихсон байна. Яг нарийн яривал. Тэгэхээр миний асуулт бол Үндсэн хуулийн 46.2-т төрийн жинхэнэ албан хаагчийн тухай тодорхой заалт байгаа. Хуулийн төслийн халах гэсэн ёс зүйн хариуцлага шийтгэл төрийн бүх албан тушаалтанд хамаарахын үр дагавар ямархуу байдлаар илрэх бол гэдэг дээр та нар судалгаа хийсэн байх. Бидэнд тодруулж өгөөч ээ. Уг нь Хөдөлмөрийн хуульд хөдөлмөрийн эрхлэлтийн

харилцааг цуцлах гэдэг үг байгаад байгаа байхгүй юу.

Г.Занданшатар: Энэ төрийн албаны ёс зүйн хууль яг төрийн албаны хууль биш л дээ. Тэгэхдээ хуультай шууд холбоогүй ч гэсэн хариулчихъя. Баатарзориг дарга хариулах уу? Багш хариулах уу, Алтанзул багш хариулах юм уу? 84 Маргаан хянан шийдвэрлэх, биш ээ биш. 84.

Ганбаатар гишүүний асуултад хариулъя. Төрийн албаны зөвлөлийн Маргаан хянан шалгах газрын дарга Бат-Эрдэнэ байна. Төрийн албаны тухай хуульд 2021 оны 07 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан байдаг. Энэ өөрчлөлт нь ямар шалтгаанаар орсон бэ гэхээр Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг дагаж энэ төрийн албаны тухай хуульд өөрчлөлт орсон байдаг. Сая эрхэм гишүүний хэлсэнтэй санал нэг байгаа. Уг нь энэ төрийн жинхэнэ албан хаагч гэдэгт Төрийн албаны тухай хуулиар төрийн захиргааны болон төрийн тусгай албан хаагчид хамаардаг. Тийм учраас энэ Төрийн албаны тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлд заасан төрийн албан хаагчийн үйл ажиллагаанд хориглох зүйл гэдэг энэ зүйлийнх нь өөрийнх нь концепц нь төрийн жинхэнэ албан хаагчдад хамаарахаар ийм үзэл санаагаар анх 2017 онд батлагдаад, 2019 оны 01 сарын 01-нээс дагаж мөрдөж эхэлсэн байдаг. Тийм учраас энэ Хөдөлмөрийн хуулийн шинэчилсэн найруулгыг дагаж орсон энэ өөрчлөлттэй холбоотойгоор яг саяын таны хөндсөн энэ асуудлыг залруулах, өөрчлөх энэ асуудлыг бас холбогдох судалгаагаа хийж байна. Эрх бүхий байгууллагуудад бас саналаа хүргүүлэхээр бид бүхэн ажиллаж байгаа юм.

Г.Занданшатар: Сайнхүүгийн Ганбаатар гишүүнд. Алтанзул доктор 80.

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

А.Алтанзул: Ганбаатар гишүүний асуултад хариулъя, 2 дахь асуултад нь хариулъя. Ер нь Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн хууль болон Төрийн албаны хуулийн гол зарчим бол Төрийн албаны тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан төрийн бүх албан тушаалын ангилалд хамаарах албан тушаалтнууд орно. Тэр нь төрийн, улс төрийн, захиргаа, жинхэнэ захиргаа тусгай, үйлчилгээний гээд. Тэгэхээр аль нэгэн зохицуулалтыг бид нар тусгайлан авч үзнэ ээ гэдэг нь нөгөө тэгш байдлыг хангах зарчимтай зөрчилдөж байгаа.

Төрийн албанаас халах гэдгийг бид нар тодорхой тохиолдолд бид нар зааж өгсөн. Өөрөөр хэлбэл энэ ёс суртахууны харилцаа буюу төрийн албан хаагчийн ёс зүйн асуудлыг хуульчилж байгаа учраас заавал хуульд үүрэг, хориглох зүйлийг тодорхойлж өгдөг. Үүрэг, хориглох зүйл байгаа тохиолдолд хариуцлага гарцаагүй байна гэдэг зарчим үйлчилнэ. Тийм учраас бид нар энэ ёс суртахууны хүрээнд энэ хуулиараа ёс суртахууны ёс зүйн хариуцлага хүлээлгэх процесст бид нар хөнгөнөөс хүндрүүлэх шинжээр нь буюу анхан болон давтан үйлдсэнийг нь харгалзан ёс зүйн хариуцлага хүлээлгэж байгаа. Яг төрийн албанаас халах гэдэг зохицуулалт нь бид нар юу гэж одоо энэ найруулгаар юу гэж засаж орж ирсэн бэ гэхээр Төрийн албаны хуульд зааснаар бид нар төрийн албанаас халах гэдэг зохицуулалт орж ирнэ. Тэгэхээр төрийн албанаас халах зохицуулалт бол хариуцлага хүлээлгэж байгаа зохицуулалт. Тэр нь төрийн үйлчилгээний байна уу, захиргаа байна уу, улс төрийн байна уу бүгд тэгш байдлаар хариуцлага хүлээх ёстой.

Төрийн албанаас чөлөөлөх гэдэг маань өөрөө тусгай хууль зүйн үндэслэлтэй, өөрөөр хэлбэл тэтгэвэрт гарч байгаа тохиолдол, өвчин эрүүл мэндийн шалтгаанаар бол чөлөөлөгдөнө. Энэ бол тэр хариуцлага буюу сахилга ёс зүй зөрчсөн үйлдэлтэй энэ хамаарахгүй. Халах гэдэг нөгөө сахилга, хариуцлагатай

холбоотой зохицуулалт. Харин энэ хуулийнхаа томъёолол дээр бид нар ёс зүйн хариуцлага эхний удаа хөнгөн шинжээр бид нар тийм ээ, өөрөөр хэлбэл анх удаа үйлдэж байгаа тохиолдолд уучлал гуйлгуулна, сануулна гэсэн зохицуулалт байна. Харин энэ үйлдлээ давтан гаргаад байх юм бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан сахилгын шийтгэл ногдуулахаар хуулиа уялдуулсан байгаа. Баярлалаа.

Г.Занданшатар: Шууд холбогдохгүй байгаа учраас болох байх. Бадмаанямбуугийн Бат-Эрдэнэ гишүүн.

Б.Бат-Эрдэнэ: Баярлалаа. Энэ Төрийн албаны ёс зүйн тухай хуулийг бидний нэр бүхий хэдэн гишүүд Улсын Их Хуралд өргөн барьсан. Үүнтэй зэрэгцүүлээд би хэлэх юм бол Улсын Их Хурлын дарга Занданшатар Засгийн газрын Хэрэг эрхлэхийн дарга байхаасаа энэ хууль дээр эрдэмтэн, судлаачидтай хамтарч ингэж ажиллаж байсан. Манай энэ хуулийн төсөл дээр Монгол Улсын урдаа барьдаг нэртэй хуульчид орж ажиллаж өгсөн. Энд бид их талархалтай байгаа. Тухайлах юм академич Нарангэрэл багшийг хэлж болно, Алтанзул доктор байна, Дарьхүү доктор байна. Манай Төрийн албаны зөвлөл бүрэлдэхүүнээрээ ажиллалаа. Авлигатай тэмцэх газар, холбогдох бүх байгууллагууд, эрдэмтэд, судлаачдад талархал илэрхийлье. Үүний зэрэгцээгээр Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо манай Баттөмөр даргын ахалсан Байнгын хороо ихээхэн хичээл, чармайлттай ажиллаж энэ хуулийг ингээд босгоод ирлээ гэж. Ер нь үнэхээр төрийн албанд ёс зүйн асуудал яригдах ёстой юу гэвэл яригдах ёстой, өөр арга байхгүй. Өнөөгийн нийгмийн харилцаа энэ шаардлага чинь бид нараас шаардаж байна шүү дээ. Бид 2010 онд одоогоос 13 жилийн өмнө Улсын Их Хурлын ёс зүйн дүрмийг анх Их Хурлаар оруулж, батлуулахад үнэхээр амаргүй бас ийм хүнд нөхцөл дундуур батлуулж байсан. Ер нь зүгээр Монголд биш энэ дэлхийн

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

бусад улс орнуудад энэ парламентад гишүүдийн ёс зүйн дүрмийг батлуулах амаргүй юм байна лээ. Ингээд үргэлжлүүлээд бид нар энэ 2000-2024 оны Улсын Их Хурлын бүрэн эрхийн хугацаанд энэ Ёс зүй, сахилга, хариуцлагын байнгын хороог өргөтгөж байгуулаад, ингээд манай Байнгын хорооноос бид бас мөн хуулийн төсөл санаачлаад энэ Улсын Их Хурлын гишүүдийнхээ ёс зүйн дүрмийг шинэчилсэн найруулгаар хуульчилж баталсан. Энд манай энэ 20 оноос сонгогдож ажиллаж байгаа Их Хурлын гишүүддээ би тусгайлан баяр талархал дэвшүүлэе гэж бодож байгаа юм. Энэ бол дээрээсээ бид нар үлгэр жишээ үзүүлэх ёстой. Ёс зүйн энэ хариуцлага сахилгыг бид дээд талаасаа үлгэрлэж сахих ёстой, дээрээсээ шатны гишгүүрийг шүүрдэнэ ээ гэдэг энэ зарчим дээр манай Их Хурал ингэж ажиллалаа. Зарим нэг улсууд одоо ч гэсэн энэ хуулийн хэлэлцүүлэг явагдаж байхад шивэр авир гээд араар эсэргүүцэж байгаа улсууд байгаа.

Бид энэ төрийн албан хаагчдаас ёс зүй, сахилга хариуцлага нэхэхийн зэрэгцээгээр мэдээж төрийн албан хаагчдын цалин, нийгмийн баталгаатай холбоотой асуудлыг нь бид давхар л авч үзэх ёстой. Энэ асуудлыг бас Их Хурал, Засгийн газар дээр ялангуяа энэ салбар болгоны цалин, нийгмийн хамгааллын ялгамжтай байдлыг хэт ялгамжтай байдлыг арилгах чиглэлээр ингээд тодорхой бодлогууд гараад энэ дэс дараалалтай арга хэмжээнүүд авагдана, яригдана. Өнөөдөр энэ ёс зүйн хариуцлагыг дээшлүүлэх асуудлаас ухрах ийм нөхцөл байдал байж болохгүй ээ, нөхөд минь. Энэ дээр та бүхэн маань санал нэгдэх байх. Энэ чинь дээрээсээ эхэлсэн муугийн үлгэр жишээ гэдэг чинь доошоо тунараад энэ төрийн дунд, доод шатанд ажил алба, шийдвэр гаргах түвшинд байж байгаа улсууд чинь энэ авлига, хээл хахууль, хулгай, худалдаа холбогдоод зүгээр гэрнээс нь сейфнээс нь хэчнээн тэрбум төгрөг алт, юу юу ч гэнэ

вэ гарч байдаг ийм юм боллоо шүү дээ. Ингээд байж байхад чинь бид нар зүгээр дүлий дүмбэ сууж байж болохгүй. Энэ чинь дээд талаасаа Их Хурал бол нэлээн овоо цэгц журамдаа орж байна гэж би бас 5 удаа сууж ажиллаж байгаа хүний хувьд би ингэж дүгнэж байгаа. Бид нар ингээд бүх түвшиндээ ингээд ажиллах ёстой. Бид нар өөрсдийнхөө ... /минут дуусав/

Г.Занданшатар: Санал хэлчихлээ.

Зочид танилцуулъя.

Дэлхийн хэвлэлийн эрх чөлөөний өдрийг тохиолдуулан парламентын сэтгүүлчид, зурагчин, зураглаачид, хэвлэл мэдээллийн ажилтнууд маань Улсын Их Хурлын үйл ажиллагаатай танилцаж байна. Эрхэм хүндэт сэтгүүлчид, хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтнууд та бүхэндээ Дэлхийн хэвлэлийн эрх чөлөөний өдрийн мэндийг өргөн дэвшүүлэе. Нэгдсэн Үндэстний байгууллагын Ерөнхий Ассамблейн шийдвэрээр жил бүрийн 05 дугаар сарын 03-ны өдрийг Дэлхийн хэвлэлийн эрх чөлөөний өдөр болгон тэмдэглэж, зарлан тунхаглаж ирсэн. Манай улс 30 дахь жилдээ Дэлхийн хэвлэлийн эрх чөлөөний өдрийг тэмдэглэж байна. Хэвлэн нийтлэх эрх чөлөө бол ардчиллын үнэт зүйл юм. Монгол Улс Үндсэн хуулиараа үзэл бодлоо илэрхийлэх, хэвлэн нийтлэх эрх чөлөө, ардчилал, хүний эрх, эрх чөлөөг баталгаажуулж, ардчиллын мөн чанарыг улам тодотгож өгсөн нь бидний энэ 20 дугаар зууны хамгийн том ололтуудын нэг юм. Өнгөрсөн жил энэ парламентын ажлыг ил тод, нээлттэй болгох, парламентын шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, ард түмний засаглах эрхийг хангах, ил тод, нээлттэй парламент хууль тогтоох ажиллагаа байх явдлыг манай сэтгүүлчид байнга дэмжиж, парламентын хяналт шалгалт, хариуцлагын тогтолцоог сайжруулах, нээлттэй сонсгол зохион байгуулах, төрд итгэх иргэдийн итгэлийг сэргээх талаар хамтран ажиллаж ирсэн явдалд үе үеийн

парламентын сэтгүүлчид та бүхэнд халуун талархал илэрхийлье. Баяр хүргэе.

Ийм ч учраас парламентын сэтгүүлчид та бүхэн маань хууль тогтоогчдоос дутахааргүй мэдээлэлтэй, бас мэдлэгтэй, сайн хууль батлан гаргахын төлөө ажилладаг, бас шүүмжилдэг болох болохгүйг нь, жинхэнэ 4 дэх засаглалын үүргээ гүйцэтгэж ирсэн гэдгийг тэмдэглэн хэлэхдээ таатай байна. Хууль сурталчлах, түгээн дэлгэрүүлэх, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих энэ эргэх холбоог үүсгэхэд хэвлэл мэдээллийн салбарын үүрэг оролцоогүйгээр парламент ажиллах ямар ч бололцоогүй. Тиймээс Монгол Улсын парламентын сэтгэл зүйг, парламентын сэтгүүл зүйг хөгжүүлэхэд та бүхний оруулсан хувь нэмрийг үнэлж баршгүй юм. Сэтгүүлчийн ажил арилжаа наймаанаас илүү үнэтэй, улс төрөөс илүү хүчтэй, ард түмнийг уриалан дуудах агуу урлаг юм аа гэж Балдорж агсан нэгэнтээ хэлсэн байдаг. Тэгээд энэ үг бол сэтгүүлчийн ажлыг яруу тодоор илэрхийлсэн сайн зүйрлэл юм.

Тэгээд өнөөдөр бид мэдээллийн шинэ эрин зуунтай хөл нийлүүлэн алхаж байна. Монголын сэтгүүлчдийн бэлтгэсэн мэдээллийн чанар, хурд олон улсын мэдээллийн агентлагуудтай харьцуулан харагддаг, үнэлэгддэг болсон. Бодит нөхцөл байдлыг халуун цэгээс нь хүргэх, тэнцвэртэй мэдээлэх, эх сурвалжийг нотлох зэрэг мэдээ, мэдээлэл бэлтгэх ур чадвар дэлхийн жишигт хүрсэн. Тиймээс өнөө цагийн цахим мэдээллийн хурд сэтгүүл зүйн салбарыг улам хариуцлагатай, ёс зүйтэй, үнэн бодитой, тэнцвэртэй байхыг шаардаж байгаа.

Хэвлэлийн эрх чөлөөний энэ өдөр Монголын сэтгүүл зүйн орчин тэр дундаа хууль эрх зүйн хүрээнд сэтгүүлчдийн эрх хэрхэн зөрчигдөж байгаа тухай, хэвлэн нийтлэх эрх чөлөөг хэрхэн боогдуулсан, хараат бус сэтгүүл

зүйг хөгжүүлэхэд тохиолдож буй саад бэрхшээлийн талаар бас бид ярилцах нь зүйтэй. Ийм учраас 4 дэх засаглалынхаа редакцын хараат бус байдал болон мэргэжлийн ёс зүйн асуудлыг хэлэлцэхээс гадна иргэд олон нийтэд хэвлэлийн эрх чөлөөг хэрхэн хааж, боогдуулсан талаарх үнэн бодит мэдээллийг хүргэж, төр засагт хэвлэлийн эрх чөлөөг сануулах үүрэгт энэ 05 дугаар сарын 03-ны өдрийг Дэлхийн хэвлэлийн эрх чөлөөний өдрийг тэмдэглэхийн утга учир юм.

Монгол Улсын парламент нэг дэвшилттэй шийдвэр гаргасан нь Эрүүгийн хуулиас гүтгэхтэй холбоотой заалтыг хассан. Цаашид хэвлэлийн эрх чөлөөг хангахад хууль, эрх зүйн орчныг сайжруулах, сэтгүүлчдийн хариуцлага, ёс зүйг дээшлүүлэх, мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдлыг хангах, цахим сэтгүүл зүйг дэмжих зэрэг олон асуудлууд бий. Эрхэм сэтгүүлчид та бүхний үг тань үнэн, үзэг тань хурц байх болтугай. Та бүхэнд ажлын өндөр амжилтыг хүсэн ерөөе.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулиар санал хураалт явуулна. 7 санал байгаа. Зарчмын зөрөөтэй саналын томъёоллоор санал хураалт явуулна.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төслийн талаарх зарчмын зөрөөтэй саналын томъёолол.

1.Төслийн 9 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 9.2 дахь хэсэг нэмэх:

“9.2.Улсын Их Хурал төрийн албан хаагчийн ёс зүйн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үндэсний хөтөлбөрийг баталж, мөрдүүлнэ.” Санал гаргасан Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо. Санал хураалт явуулна. Гишүүд анхааръя. Санал хураалтад бэлтгэе. Санал хураалт.

54.9 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

2.Төслийн 11 дүгээр зүйлийн 11.6.1 дэх заалтын “бодлого” гэсний дараа “, үндэсний хөтөлбөр” гэж нэмэх. Санал гаргасан Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо. Санал хураалт.

Дашдондогийн Ганбат гишүүн суудал аа. Анхаар, анхаар, анхаараарай. Энхтүвшин гишүүн. Санал.

58 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

3.Төслийн 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсгийн “Засгийн газар нь” гэснийг “Засгийн газрын дэргэдэх Ёс зүйн хороо нь” гэж, “Ёс зүйн дэд хорооны” гэснийг “энэ хуулийн 13.3-т заасан” гэж өөрчлөх. Санал гаргасан Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо, санал хураалт.

58 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

4.Төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.1.4 дэх заалтын “төрийн албанаас” гэсний өмнө “Төрийн албаны тухай хуульд заасны дагуу” гэж нэмэх. Санал гаргасан Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо, санал хураалт.

60 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

5. Төслийн 20 дугаар зүйлийг хасах. Санал гаргасан Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо, санал хураалт.

30 гишүүн дэмжиж, 60 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Найруулгын санал.

1. Төслийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.4 дэх заалтын “ажил хэргийн санаа бодлыг үл хүндэтгэх” гэснийг “ажил хэрэгч саналыг үл хайхрах” гэж, 8.1.5 дахь заалтын “хясан боогдуулахгүй” гэснийг “хязгаарлахгүй” гэж, 8.2.3 дахь

заалтын “мэдээллийг бусдад дамжуулах” гэснийг “мэдээллээр бусдыг” гэж, төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.5 дахь заалтын “Дэд хорооны” гэснийг “энэ хуулийн 15.1.5-д заасан” гэж, 15 дугаар зүйлийн 15.1.1 дэх заалтын “тухайн албан хаагчийг дуудан ирүүлж,” гэснийг “тухайн албан хаагчаас биечлэн” гэж тус тус өөрчлөх, 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “10.1.” гэсний дараа “, 10.2” гэж нэмэх, төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсгийн “Энэ хуулийн 8.1, 8.2-т заасан” гэснийг хасах. Санал гаргасан Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо, санал хураалт.

58 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Зарчмын зөрөөтэй саналын томъёоллоор санал хурааж дууслаа.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүдийг эцэслэн батлах бэлтгэл хангуулахаар Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороонд.

Ард нь 1.

Төрийн албаны ёс зүйн тухай хуулиар санал хураалт явуулж дууссан.

Одоо төрийн албаны хууль дагалдаж баталсан хуулийн талаар санал хураалт явуулъя. Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслийн талаарх зарчмын зөрөөтэй саналын томъёолол.

1. Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар

1. төслийн 2 дугаар зүйлийн “37 дугаар зүйлийн 37.1.7,” гэснийг хасах. Санал гаргасан Ёс зүй, сахилга

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

хариуцлагын байнгын хороо, санал хураалт.

56.9 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хууль, тогтоолын төслүүдийг эцэслэн батлах бэлтгэл хангуулахаар Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороонд шилжүүлж байна.

Үндсэндээ ингээд Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль үндсэндээ батлагдаж байна.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ, бас Үндсэн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл өргөн баригдсан бас хэлэлцэгдэх гэж байна. Тэгэхээр энэ үед Улсын Их Хурлын гишүүд л ерөөсөө огт болохгүй байгаа юм шиг, дээрээ ерөөсөө суудлаа олохгүй байна. Энэ авлига, хээл хахууль, гэмт хэрэгт холбогдсон асуудлууд төрийн албаны нэр хүндийг унагааж байна гэсэн ийм шүүмжлэх байгаа. Тэгэхээр ер нь хууль бодитой хэрэгжих үндэс нь хуулийн амин сүнс нь бол ёс зүй. Ийм учраас Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн хуулийг бусад орнуудын Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль, дүрэм, олон улсын нийтлэг стандартуудыг нарийвчлан судалж, төрийн байгууллага, олон нийтийн дунд хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, саналыг нэгтгэн энэ цаг үеийн шаардлагад нийцүүлж боловсруулсныг Улсын Их Хурал өнөөдөр эцсийн хэлэлцүүлгийг хийлээ.

Энэ гишүүд ажлын хэсэгт баярлалаа.

Өнөөдөр аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын дарга нартай уулзсан. Энэ хуулийг сайшаан дэмжиж байна. Түрүүн Бат-Эрдэнэ гишүүн хэлсэн, шатыг дээрээс нь эхэлж шүүрддэг. Энэ “шүүр” ажиллагаа доороо буужигнуулах биш дээрээс нь эхэлж болох болохгүйг

шүүрдэж засах хэрэгтэй. Энэ ёс зүйн тухай хууль яг энэ рүү чиглэгдэж байгаа.

Улсын Их Хурлын гишүүдээс авхуулаад төрийн өндөр албан тушаалтнууд энэ хуулиар зээл авахад нөлөөлөх, хөнгөлөлттэй зээл тусламжийн хөтөлбөрт хамрагдахад нөлөөлөх, өөрсдийн хамаатан, ах дүү, төрөл төрөгсдийг ажилд томилоход нөлөөлөх, ер нь аливаа хэлбэрээр бусдад давуу байдал олгохоор хувийн ашиг сонирхлын үүднээс нөлөөлөх үйлдэл гаргах юм бол үүнийг ёс зүйн зөрчил гэж үзэж, Улсын Их Хурлын гишүүнээс эргүүлэн татах хүртэл энэ хариуцлагын механизмыг ёс зүйн дүрмээр бий болгосон. Харин үүнийг ажиллах механизм нь энэ Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль байгаа юм. Энэ төрийн 4232 нэгж дээр Ёс зүйн зөвлөл ажиллана. Энэ ёс зүйн зөвлөл бол 3 талт ажил олгогч, татвар төлөгчид, хэрэглэгчид, энгийн иргэдийн төлөөлөл энэ Ёс зүйн зөвлөлд орж, хяналт тавьж байх учиртай. Ингэснээрээ бүх шатанд дарга нар нь, сайд нар нь, гишүүд нь хууль бус шаардлага тавьж энэ тендерийг ингээд шалгаруулаач, энэ хүнийг ингэж ажилд томилооч, аль эсвэл хөнгөлөлттэй зээл тусламжид хамруулаач гэсэн аливаа нөлөөллийг энэ таслан зогсоох Ёс зүйн зөвлөл бүх шатанд ажиллах ийм шахалт шаардлага үзүүлж байгаа бол дарамт шахалт үзүүлсэн гээд тэр Ёс зүйн зөвлөлөөр хэлэлцээд бүх асуудлууд цэгцэрнэ. Ингээд төр дээрээсээ авхуулаад доороо хүртэл ёс зүйтэй байж байж, энэ авлига, хээл хахууль, хулгай зэлгий цэгцэрнэ. Ийм учраас энэ Ёс зүйн дэд хороог, Ёс зүйн зөвлөлийг бүх шатанд бүх албан байгууллага дээр байгуулагдана. Энд нь хяналт тавих Мэргэжлийн ёс зүйн хороо Төрийн албаны зөвлөлийн дэргэд ажиллана.

Одоо манай Нарангэрэл академич шиг тэр хүмүүсийг Улсын Их Хурлаас шалгаруулж томилно. Ингээд энэ ёс зүй эзэнтэй болох юм байгаа юм. Институтчлэгдэх юм байгаа юм. Учир

2023 ОНЫ 05 ДУГААР САРЫН 03-НЫ ӨДӨР, ЛХАГВА ГАРАГ

нь энэ 90-ээд оноос хойш энэ шинэ үе төлөвшиж бойжиход бүх юмыг хуучин ёс зүйн хэм хэмжээ норм стандарт байхгүй болчихсон учраас ерөөсөө ёс зүй гэж хэм хэмжээ гэж хамаагүй, юу дуртайгаа хийж болно, хүний эрх эрх чөлөө гэсэн энэ халхавч доор юу дуртайгаа байж болно гэсэн ийм мораль, стандартгүй, архидан согтуурах, садар самуун, ер нь бүх төрлийн энэ хуулийн зөрчлийн үндэс болсон ёс зүйн зөрчил нийгэмд хавтгайрсан. Үүнийг засах манлайллыг төрийн алба үзүүлэх ёстой юм байгаа юм. Ийм учраас цөөн зарим хүмүүсээс болж төрийн албан хаагчдын нэр хүнд унаж байгаа. Ийм учраас үүнийг засаж залруулъя. Төрийн албан хаагчид өөрөө өөрийгөө цэвэрлэдэг механизм байя. Нийтээрээ төрийн албан хаагчдын манлайлын доор үүнийг засаж залруулъя гэсэн ийм хууль гарч байгаа юм.

Тийм учраас шатыг дээрээс нь эхэлж шүүрдэхийн адил төрийн албанд ёс зүйг хэвшүүлэх ажлыг төрийн өндөр албан тушаалтнууд, дарга удирдлагуудаасаа эхлэн хэрэгжүүлэх хэрэгтэй. Дарга нар хууль зөрчсөн үйлдлийг хийхийг шаарддаг, ажлын байрны дарамт үзүүлдэг, ёс бус буруу зүйл рүү албан тушаалаараа далимдуулан уруу татан оруулдаг байдал энэ хуулиар арилах учиртай. Ийм шаардлага тавьж байвал Ёс зүйн зөвлөлдөө энгийн албан тушаалтнууд мэдээлдэг болох ёстой. Ингэж байж төр цэвэршинэ, төрийн нэр хүнд өргөгдөнө. Энэ хуулийн дагуу Ёс зүйн хороо бол төрийн болон орон нутгийн байгууллагуудын дэргэд Ёс зүйн дэд хороо байгуулагдаж ажиллана. Засгийн газрын дэргэд Ёс зүйн хороо ажиллана. Бүх сайд нарын үйл ажиллагаандаа иргэдийн санал гомдлоор энэ ёс зүйн хяналт тавина. Ингээд Ёс зүйн хороод нэг талаасаа төрийн албан хаагчдыг даргаас хамгаалдаг хамгаалалт болно.

Иймд Төрийн албаны зөвлөл болон Засгийн газар, Ёс зүйн хороодыг шуурхай байгуулах, хуулийн хэрэгжилтийг хангаж

ажиллах шаардлагатай. Ийм учраас эцсийн хэлэлцүүлэг дээр Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо энэ хуулийг хэрэгжүүлэх Улсын Их Хурлын тогтоол батлах шаардлагатай. Авлигаас ангид байж, бүх шатад ёс зүйтэй төрийн албыг бүрдүүлснээр төрд итгэх иргэдийн итгэлийг бүрдүүлэх боломж бүрдэнэ. Ингэж байж л Монгол төрийн мэлхий тунгалаг, өлмий бат оришиж, төрийн түшээдийн нэр хүнд сэргэнэ. Ийм учраас энэ Төрийн албаны ёс зүйн тухай хууль бол маш сайн институц механизм бүрдүүлж байгаа, эрүүл саруул нийгэм бүрдүүлэх их үндэс болох юм шүү гэдгийг бас онцлон тэмдэглэж хэлэхийг хүсэж байна.

Нөлөөлж л болохгүй. Түүнээс үнэхээр чадвараараа зээлээ авна уу, шаардлагаараа тэр ажилд томилогдоод ажиллах нь хэнбугай нь ч бололцоотой. Харин нөлөөлж, дарамт учруулах замаар энэ аливаа үйл ажиллагаа явуулахыг таслан зогсоосон ийм механизм бүрдүүлж байгаа ийм ач холбогдолтой хууль гэдгийг онцлон дэмжихийг хэлэхийг хүсэж байна.

Ингээд Ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороонд хуулиа хэрэгжүүлэх талаар дагаж мөрдөх журмын тухай хууль, тогтоолыг эцсийн хэлэлцүүлэгтээ санаачлахыг чиглэл болгож байна. Байнгын хорооны дарга Баттөмөр гишүүн, ажлын хэсгийн гишүүдэд баярлалаа.

15.49 цаг